

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ТА ЗАВДАННЯ

для виконання контрольної роботи

з навчальної дисципліни

«ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ»

(для студентів 4 курсу заочної форми навчання освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напрямку підготовки 6.040106 – Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування)

Харків

ХНУМГ ім. О. М. Бекетова

2016

Методичні вказівки та завдання для виконання контрольної роботи з навчальної дисципліни «Економіка природокористування» (для студентів 4 курсу заочної форми навчання освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки 6.040106 – Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. О. С. Ломакіна. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. – 8 с.

Укладач **О. С. Ломакіна**

Рецензент д-р техн. наук, проф. **Ф. В. Стольберг**

Рекомендовано кафедрою інженерної екології міст, протокол № 1 від 1 вересня 2016 р.

1 ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Метою викладання навчальної дисципліни «Економіка природокористування» є формування у студентів системи знань з економічного управління природокористуванням, використання еколого-економічних важелів і інструментів охорони довкілля та раціонального природокористування

Основними завданнями вивчення дисципліни «Економіка природокористування» є опанування теоретичних знань з економічної складової сталого розвитку та оволодіння методами, інструментами та прийомами з:

- проведення еколого-економічної оцінки впливу господарської діяльності на довкілля;
- оцінки природних ресурсів і визначення економічних механізмів їх збалансованого використання;
- визначення економічних збитків від забруднення довкілля та розмірів їх відшкодування.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є еколого-економічні важелі та інструменти охорони навколишнього середовища та раціонального природокористування

Програма навчальної дисципліни:

Змістовий модуль 1 Понятійно-термінологічний апарат та методологічні основи економіки природокористування.

Тема 1 Економічні аспекти екологічних проблем

Економічні властивості і функції природних ресурсів та довкілля.

Економічні особливості природокористування. Методи еколого-економічного аналізу.

Тема 2 Економічні проблеми природокористування.

Облік і економічна оцінка природних ресурсів. Економічні та адміністративні інструменти природокористування. Методи оцінки економічних збитків від забруднення довкілля. Реалізація підходу «забруднювач платить».

Змістовий модуль 2 Еколого-економічні збитки та платність природокористування.

Тема 3 Визначення плати за природні ресурси в Україні.

Державна природно-ресурсна політика. Види платежів за природні ресурси в Україні. Розрахунки рентної плати за спеціальне використання води, за спеціальне використання лісових ресурсів, за користування надрами.

Тема 4 Збитки від забруднення довкілля.

Еколого-економічні збитки. Складові додаткових витрат через забруднення довкілля. Методи розрахунку еколого-економічних збитків

Тема 5 Компенсація збитків від забруднення довкілля в Україні.

Розрахунок екологічного податку. Розрахунки збитків, заподіяних державі внаслідок порушення природоохоронного законодавства в Україні. Штрафні санкції передбачені Адміністративним кодексом України.

2 ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Мета контрольної роботи - закріплення, поглиблення та узагальнення теоретичних знань, отриманих студентами під час опанування навчальної дисципліни.

Контрольна робота виконується студентом самостійно у міжсесійний період. У рамках виконання контрольної роботи студент повинен ґрунтовно розглянути теоретичні питання, які передбачені тематикою самостійної роботи.

Строк подання контрольної роботи на перевірку – перші дні сесії.

Номер варіанта визначається за останньою цифрою залікової книжки студента. У разі, якщо остання цифра залікової книжки – 0, то обирається 10 варіант.

Контрольна робота містить у собі три теоретичні питання.

Перші два питання вимагають від студента опанування теоретичним матеріалом курсу. Для відповіді на ці питання студент може використовувати як рекомендовану літературу, так і додаткову.

Для відповіді на третє питання необхідно використовувати виключно Податковий Кодекс України. З текстом Податкового Кодексу з останніми змінами можна ознайомитись на сайті законодавства України. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

Контрольна робота обов'язково повинна містити перелік використаної літератури, що оформлюється згідно існуючих вимог.

3 ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ РОБОТИ

Контрольна робота виконується на аркушах формату А4 рукописним або друкованим (бажано) способом.

У разі виконання контрольної роботи друкованим способом повинні бути дотримані наступні вимоги:

- поля: ліворуч – 3 см, зверху – 2 см, знизу – 2-2,5 см, праворуч – 1,5 см.;
- робота виконується шрифтом Times New Roman 14 кегль;
- інтервал між строками – 1,5;
- сторінки роботи нумеруються арабськими цифрами з дотриманням наскрізної нумерації по всьому тексту. Номер сторінки проставляється вгорі або посередині. Титульний аркуш включається в загальну нумерацію сторінок. Номер сторінки на титульному аркуші не проставляється.

4 ЗАВДАННЯ ДО КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Варіант 1

1. Економічні функції навколишнього природного середовища
2. Основи платного природокористування в Україні
3. Екологічний податок: порядок подання екологічної звітності та сплати податку.

Варіант 2

1. Екологічний збиток від забруднення навколишнього природного середовища.
2. Основні принципи економіки природокористування: принцип альтернативних витрат.
3. Екологічний податок: платники, об'єкти та база оподаткування, порядок обчислення податку.

Варіант 3

1. Інтерналізація зовнішніх ефектів. Підхід А. Пігу.
2. Основні принципи економіки природокористування: принцип використання найліпшої з доступних технологій.

3. Рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин.

Варіант 4

1. Інтерналізація зовнішніх ефектів. Підхід Р. Коуза.
2. Кількісні методи оцінки економічного збитку від забруднення навколишнього природного середовища: методи кореляційного та регресійного аналізу.
3. Рентна плата: подання декларації та строки внесення

Варіант 5

1. Визначення ефективної якості довкілля. Рішення Ландаля.
2. Основні принципи економіки природокористування: принцип стійкого розвитку.
3. Рентна плата за спеціальне використання води.

Варіант 6

1. Основні показники економічної ефективності природоохоронних заходів.
2. Закордонний досвід в оцінці еколого-економічного збитку.
3. Відповідальність платників рентної плати та контроль за її стягненням.

Варіант 7

1. Структура еколого-економічного збитку.
2. Індикатори стійкого розвитку.
3. Рентна плата за користування надрами з метою, не пов'язаною із видобуванням корисних копалин.

Варіант 8

1. Кількісні методи оцінки економічного збитку від забруднення довкілля: метод прямого розрахунку.
2. Екологізація економіки.
3. Рентна плата за користування радіочастотним ресурсом України.

Варіант 9

1. Концепція повної економічної цінності в оцінці навколишнього природного середовища.

2. Основні принципи економіки природокористування: право на доступ до екологічної інформації і на участь у прийнятті природоохоронних рішень.
3. Рентна плата за використання води для потреб гідроенергетики та водного транспорту.

Варіант 10

1. Кількісні методи оцінки економічного збитку від забруднення навколишнього середовища: комбінований метод розрахунку.
2. Поняття зовнішніх ефектів.
3. Рентна плата за використання лісових ресурсів.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Пахомова Н.В. Экономика природопользования и охраны окружающей среды/ Н. В. Пахомова, К. К. Рихтер. – СПб : Изд-во СПбУ, 2003. – 218 с.
2. Мельник Л.Г. Экологическая экономика : Учебник – Сумы : «Университетская книга», 2001. – 350 с.
3. Царенко О. М. Основи екології та економіки природокористування : навч. посіб. / О. М. Царенко, О. О. Несветов, М. О. Кабацький – 2 вид. – Суми : ВТД Університ. книга, 2004. – 324 с.
4. Бобылев С.Н. Экономика природопользования : учебник/ С.Н. Бобылев, А.Ш. Ходжаев. – М., 2003. – 567 с.
5. Экология и экономика природопользования: учебник для вузов / [Под ред. проф. Э.В. Гирусова, проф. В.Н. Лопатина]. – [2-е изд., перераб. и доп.] – М : ЮНИТИ-ДАНА, Единство, 2003. – 519 с.

Навчальне видання

Методичні вказівки та завдання
для виконання контрольної роботи
з навчальної дисципліни

«ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ»

(для студентів 4 курсу заочної форми навчання освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напрямку підготовки 6.040106 – Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування)

Укладач **ЛОМАКІНА** Ольга Сергіївна

Відповідальний за випуск *Я. О. Герасименко*
За авторською редакцією
Комп'ютерне верстання *О. С. Ломакіна*

План 2016, поз.97 М

Підп. до друку 02.12.2016

Друк на ризографі

Зам. №

Формат 60×84/16

Ум.-друк. арк. 0,3

Тираж 50 прим.

Виконавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК 4705 від 28.03.2014 р.